

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO. 36 (3540) ●

● ЧАЦВЕР, 21 ВЕРАСНЯ, 2017

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Калі пяюць мікрараёны
Тэатр фальклору “Матуліна хата” паўдзельнічаў у гуляннях, што ладзіліся ў Мінску ў Дзень горада **Стар. 2**

Сяброўскі дыялог
Размовы на Кансультацыйным савеце па справах беларусаў замежжа становяцца ўсё больш канкрэтнымі ды канструктыўнымі **Стар. 4**

Кішынёў і Вячаслаў
Вядомы беларускі мастак, які даўно жыве ў Малдове, выяўляе мелодыі паўднёвага горада ў сонечных фарбах **Стар. 4**

СВЯТА

Ёсць надзея, бо фэст маладзее

Сярод удзельнікаў III Фэсту мастацтваў беларусаў свету было шмат моладзевых і дзіцячых калектываў

Кацярына Мядзведская

Памятаю, тры гады таму, калі праходзіў другі Фэст, артысты з моладзевага ансамбля беларускай песні “Надзея” з казахстанскага Паўладара жартавалі: “Мы тут самыя маладыя”. Былі, праўда, іх аднагодкі з танцавальнага гурта “Чайка” з Аргенціны, маладыя спявачкі з Кыргызстана і Новасібірска Юлія Руцкая і Анастасія Дзяменцьева. Але неяк губляліся маладыя таленты сярод выступоўцаў больш сталага ўзросту.

Маладзеем! І расцём

Сёлета моладзі на Фэсце было значна болей. З украінскай Палтавы прыехаў спявак Глеб Кудрашоў, з Люксембурга — піяністка Таццяна Зяленка і цымбалістка Таццяна Ялецкая, з Вялікабрытаніі — кампазітар і

Беларусы замежжа прыгожа павіншавалі Мінск з юбілеем

піяністка Вольга Сцяжко. Парадавала глядачоў трыа музыкаў-віртуозаў Арцёма Шышкова, артысты якога з трох розных краін — Германіі, Бельгіі ды Францыі. Разам з дарослымі спявалі народныя песні дзеці з гурта “Родныя карані” з Ерэвана. З Ізраіля прыехаў дзіцячы гурт “Кветкі Ашдода”, яго артыст Наіль Чарткоў казаў: выступаць у Беларусі яму спадабалася. Тлумачыў: “Людзей столькі прыехала з усяго све-

ту! Здрава выступілі гурты з Францыі, Італіі, Казахстана... З радасцю прыеду на наступны Фэст мастацтваў!”. Дарэчы, 8 верасня, у дзень адкрыцця Фэсту, Наілю споўнілася 10 гадоў. З днём нараджэння хлопчыка віншавалі ўсе ўдзельнікі свята. А ў якасці падарунка ён паплаваў з дэльфінамі ў Мінскім дэльфінарыі “Нэма”. “Крута, што маё асабістае свята супала з Днём горада Мінска! — радуецца Наіль. — Раю

ўсім адзначаць свой дзень нараджэння ў Беларусі!”

У канцэртах Фэсту выступілі Юлія Руцкая, ужо заслужаная артыстка Кыргызстана, і Анастасія Дзяменцьева — яна цяпер кіруе Новасібірскім цэнтрам беларускай культуры. А згаданы ўжо гурт “Надзея” з Казахстана прыбыў амаль цалкам у новым складзе. Вось табе й моладзь...

→ **Стар. 2**

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

Рамантычнае неба Піцера

Яшчэ ў XIX стагоддзі на культурным полі расійскай сталіцы зазьялі таленты ўраджэнцаў Беларусі, у тым ліку й кампазітара, піяніста, педагога Антона Абрамовіча

Піцер для многіх беларусаў стаў месцам, дзе яны вучыліся, працавалі, выяўлялі свае таленты. І ў маім лёсе ёсць піцэрскія старонкі. У 1986-м я закончыў кансерваторыю (тады Беларускаю дзяржаўную акадэмію музыкі) па класе Ігара Лучанка і Дзмітрыя Смольскага. І пасля стажыраваўся пад кіраўніцтвам Сяргея Сланімскага ў Санкт-Пецярбургскай кансерваторыі. Вядома ж, цікавіўся: хто з адораных беларусаў раней звязваў свой лёс з гэтым горадам? З часам з’явілася

магчымасць плённа папрацаваць у архівах бібліятэк Лондана, Кракава, Варшавы, Познані, Гданьска і Санкт-Пецярбурга.

Гэты мой артыкул — як пра кампазітара Антона Абрамовіча (1810 — пасля 1856), так і пра тое, якім чынам ягоная творчасць упісалася ў кантэкст мастацкага асяроддзя Пецярбурга. Цалкам тэкст змешчаны як уступ да выдання “Антон Абрамовіч. “Фантазіі” — гэта быў трэці сшытак з серыі “Музычная спадчына Рэчы Паспалітай з Расійскай Нацыянальнай бібліятэкі”.

Спачатку выкажу думку, што ў напластаванні стагоддзяў не знікае нічога з таго, што хоць якім чынам дакранулася да Святла. Такім словам акрэсліць хочацца той патаемны стан душы, у якім нам даецца

права тварыць. І ў такія ўзвышаныя, непаўторныя хвіліны паэт увасабляе прыгажосць у словах-рыфмах, і мастак неяк па-іншаму ўспрымае адценні фарбаў, і кампазітар з асаблівай вострынёй адчувае сакральнае значэнні гукаў. Можна сказаць: творчасць яднае нас з Богам, яна — нібы той нябачны эфір, які падкрэчвае кола жыцця, нараджае новае мысленне, спалучае мінулае й будучыню.

Той час, у якім тварыў кампазітар Антон Абрамовіч, быў часам рамантызму, ідэйная сутнасць якога — непасрэдны зварот творцы да чалавечай душы. Вісарыён Бялінскі, дарэчы, лічыў, што рамантызм ёсць “таямнічая глеба душы й сэрца, адкуль падымаюцца ўсе нявызначаныя памкненні да лепшага ды

ўзвышанага”. І далей: “Рамантызм ёсць не што іншае, як унутраны свет душы чалавека, патаемнае жыццё ягонага сэрца”. Якраз для эстэтыкі рамантызму характэрна ўзнікненне гістарычнага мастацкага мыслення. Згадаем: менавіта ў той час у Еўропе фарміруецца новы кірунак у выяўленчым мастацтве пад назвай *voage pittoresque*: артыстычныя вандроўкі. Многія мастакі, у тым ліку і ўраджэнцы Беларусі Напалеон Орда і Юзэф Ігнацы Крашэўскі, не абмінулі той плыні, сутнасць якой — занатаванні абліччаў часу праз замалёўкі архітэктуры, дзе ролю эмацыйнага акампанемента адыгрываў краявід. Увогуле ж рамантычнае перажыванне гісторыі заўсёды аваяна тугою, спараджае думкі пра часовасць усяго жывога.

ВЕСТКІ

Спадчына ўсёй Еўропы

У міжнародным кангрэсе “500 гадоў беларускага кнігадрукавання” ў Мінску паўдзельнічалі каля 600 дэлегатаў з 24 краін

Знакавай падзеяй у плыні святкавання 500-годдзя беларускага кнігадрукавання стаў міжнародны кангрэс у Мінску з адпаведнаю назвай. Ён прымаў дэлегатаў больш чым з 20 краін. Як паведаміў дырэктар Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Раман Матульскі на адкрыцці двухдзённага кангрэса, гэта вядомыя грамадскія і палітычныя дзеячы, дыпламаты, кіраўнікі ды спецыялісты навуковых, навучальных і культурных устаноў з Азербайджана, Арменіі, Беларусі, Балгарыі, Вялікабрытаніі, Германіі, Кітая, Польшчы, Расіі, Украіны, Чарнагорыі ды іншых краін.

500-годдзе беларускага і ўсходнеславянскага кнігадрукавання сведчыць пра тое, што ў нашага народа — багатая культурная традыцыя, слаўная гісторыя. Юбілей адзначаецца як у Беларусі, так і сусветнай супольнасцю. Кангрэс стаў кульмінацыяй святочных імпрэзаў, і праходзіў ён у Беларусі, на радзіме Францыска Скарыны. Праводзіўся ж пад патранатам ЮНЕСКА, паколькі цалкам адпавядае мэтам, ідэям гэтай арганізацыі. На пленарным пасяджэнні гаварылі пра ролю Беларусі ў фарміраванні ды захаванні кніжнай спадчыны Еўропы, пра спадчыну Францыска Скарыны і яго паслядоўнікаў.

Кампазітар Яўген Паплаўскі

І тая адметная туга ўтварае эмацыйную фарбу-дамінату рамантызму. У музыцы, дарэчы, рамантызм вырастае з сентыменталізму, але калі апошні — гэта расслабленая такая летуценнасць і саладжавая, нават прымітыўная слязліваць, то рамантызм высвечвае глыбіні патаемнай прыроды чалавечай душы.

→ **Стар. 3**

СВЯТА

Ёсць надзея, бо фэст маладзее

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Уражвалі прафесіяналізм, артыстызм удзельнікаў Фэсту. Гучныя апладысменты гледачоў адрасаваліся літаральна ўсім выступаючам. Не хацелі адпусаць са сцэны беларускі хор “Спадчына” з італьянскага Неапаля, ансамблі “Славянская душа” з Францыі, “Світанак” з польскага Бела-стока... Бліскуча выступілі ансамбль беларускай песні “Надзея” з Латвіі, “Світанак” з літоўскага Вісагінаса, гурты з Яраслаўля, Калінінградскай і Цюменьскай абласцей Расіі. Незабывуныя ўражанні пакінулі выступленні мужчынскага гурта “Рэтра-хіт” з Санкт-Пецярбурга, трыа “Спадкі” з Эстоніі, спевака Пятра Жаркова са ЗША.

Як мне падалося, вылучаўся гэты Фэст і сваёй дынамікай. Праходзіла ўсё так зладжана, што, здавалася, было адрэпетавана загодзя: канцэрт за канцэртам, сустрэча за сустрэчай.

КАЦЯРЫНА МЯДЗВЕДСКАЯ

У Купалавым доме

Прымалі гасцей і ў Купалавым доме. У Літаратурным музеі Янкі Купалы прайшла сустрэча літаратараў беларускага замежжа з пісьменнікамі Беларусі. Чыталі вершы ды ўрыўкі са сваіх твораў вядомы пэст з Латвіі, аўтар гімна беларусаў свету “Беларускі дом” Станіслаў Валодзька, пісьменнікі з Польшчы, удзельнікі літаб’яднання “Белаежа” Міра Лукша, Юры Баена, Кацярына Сянкевіч ды іншыя.

Рэй на сустрэчы вяла намесніца старшыні Саюза пісьменнікаў Беларусі Алена Стэльмах. Расказала пра адну з апошніх ініцыятыў арганізацыі: перадачкі беларускіх аўтараў у Нальчык, у Кабардзіна-Балкарскі ўніверсітэт — цяпер там на кафедры філалогіі студэнты пачалі вывучаць беларускую мову. Намесніца галоўрэда часопіса “Полымя” Юлія Алеічанка запрасіла літаратараў да ўдзелу ў праектах інфармацыйнага холдынгу “Звязда” — “Сугучча”, “Літаратурная крытыка”, іншых. А дырэктар міжнароднага радыё “Беларусь” Навум Гальпяровіч паведаміў гасцям пра пачатак новай акцыі для супляменнікаў “Тукае

ласкай родны край”. Цяпер слухачы радыё “Беларусь” з розных краін, хто мае беларускія карані, могуць перадаць анлайн-прывітанне сваёй малой радзіме. “Гэта можа быць здымак з месца, дзе чалавек жыве цяпер, ці фота з сямейнага архіва, з дзецьмі-ўнукамі, бацькамі, сябрамі, — казаў Навум Гальпяровіч. — Перадаць прывітанне можна ў выглядзе сэлфі або відэа, далучыць лісты ці ўспаміны. Фота змесцяць на сайце радыё “Беларусь”. Будуць і прывізы”.

На ўсе рукі майстры

Фэст збірае розныя таленты. У Белдзяржфілармоніі разгарнулася выстава твораў дэкаратыўна-прыкладнага і выяўленчага мастацтва беларусаў замежжа. Чатыры фотопарты з экспазіцыі “Родныя сялібы” прадставіла кіраўніца суполкі Беларускі культурны рух Малдовы Ганна Мазур. Пра кожны свой здымак, фотопартрэт актывістаў беларускіх суполак з розных краін расказваў Віктар Байкачоў з Нарвы. Напрыклад, карэспандэнтку газеты “Прамень” з

На Фэсце сустрэліся даўнія сябры з Казахстана і Новасібірска

Латвіі Іну Олесаву ён сфатаграфавалі пад час творчай стажыроўкі для кіраўнікоў аматарскіх калектываў беларускіх арганізацый за мяжой. А здымкі кіраўніцы асацыяцыі “Bellarus” з Неапаля Таццяны Пумпулевай, Ганаровага консула Беларусі ў Клайпедзе, старшыні суполкі “Крыніца” Мікалая Логвіна, саліста гурта “Світанак” з Вісагінаса Сяргея Шабадалава зроблены сёлета: на сустрэчы членаў Кансультаўнага савета па справах беларусаў замежжа ў Празе.

Былі на выставе й самаробныя строі з розных рэгіёнаў Беларусі майстрыхі Таццяны Івашынай з Даніі, лялькі ў нацыянальных касцюмах Літвы народнага майстра Галіны Харбедзіі з Вісагінаса ды шмат чаго іншага. Свае ювелірныя вырабы прывёз з Ялты мастак Пётр Якубук. Партрэт Якуба Коласа з расійскага Яраслаўля прывезла мастачка Яніна Піотух, карціна была падорана Коласаўскаму музею.

На адкрыцці выставы дырэктарка Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур Вольга Антоненка сказала:

куды б ні адпраўлялі запрашэнні майстрам да ўдзелу — адусюль з імпрэтам адклікаліся.

Натхняе малая радзіма

Выступалі ўдзельнікі фэсту й на сцэнічнай пляцоўцы каля Мінскай гарадской Ратушы. Менавіта ў Дзень горада, 9 верасня, канцэрт “Беларусы замежжа віншуюць сталіцу” стаў падарункам Мінску да яго 950-годдзя. Бачыла: мінчанам падабалася. Яны й падпявалі артыстам, танцавалі. Шмат ахвотных было сфатаграфавана з выступаўцамі, бо тыя ж у строях, з інструментамі: каларытна!

Самі ж гасці былі ў захапленні ад сустрэчы з горадам: святочная, дружалюбная і вельмі ўтульная атмасфера, знаёмства з новымі сябрамі... Кіраўнік ансамбля “Славянская душа” з Францыі Аляксандр Меркуль казаў: “Мы й не чакалі, што атрымаецца такое вялікае свята. Рады сустрэчы з Мінскам: ён такі прыгожы, сонечны сёння. І так шмат людзей на вуліцах. Пазнаёмліся з беларусамі з многіх краін, ужо дамаўляемся, хто да каго

РОДНЫЯ ЛЮДЗІ

Калі пяюць мікрараёны

Тэатр фальклору “Матуліна хата” паўдзельнічаў у гуляннях, што ладзіліся ў Мінску ў Дзень горада

Шырока, прыгожа ў Мінску адзначалася 950-годдзе горада. Выйшлі на сцэны, пляцоўкі ў мікрараёнах як прафесійныя, так і самадзейныя артысты. У тым ліку й наш Тэатр фальклору “Матуліна хата”. Мне ж хочацца згадаць, як прыжыўся ў сталіцы, знайшоў сваё месца пад мінскім сонцам наш фольк-праект.

Жывучы ў адным з мікрараёнаў, я даўно заўважыў: на лавачках ля шматпавярховак, дзе жывуць перасяленцы з Чарнобыльскай зоны, збіраюцца, нібы колісь у вёсках, старыя людзі. Пэўна, ніяк не звыкнуцца з новым ладам жыцця. Сумуюць без роднай хаты, простых зносін з блізкімі людзьмі. Неяк разгаварыліся мы. Казалі жанчыны: дзеці з Расіі пішуць, да сябе клічуць — але ж сэрца рвецца ў родную вёску...

Пасля гутарак-развагаў з маімі палескімі землякамі круціліся думкі: можа сабраць спеўны гурт? Калі выпела задума, насустрач нам прыйшлі добрыя людзі з Тэрытарыяльнага цэнтра сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва Маскоўскага раёна Мінска. Нам, энтузіястам, выдзелілі памяшканне, прычым п’явунні мае прынеслі туды свае вышыванкі, непатрэбныя ў горадзе чыгункі-гаршчкі-самапрадкі, тканяныя поцілкі. Вось і стала ўтульна ў пакоі: нібыта ў матулінай хаце. І назвалі мы гурт: “Матуліна хата”. Я нават вершы напісаў, што ўжо сталі песняю: “Родны прытулак — матуліна хата, / Родны з дзяцінства парог. / Ты выпраўляла, ты сустракала / З самых далёкіх і цяжкіх дарогаў...” Паціху-патроху мы пашыралі свой спеўны рэпертуар, пачалі “выходзіць у людзі”. Неяк на свяце ў Парку Паўлава, дзе выступалі, вадзілі карагоды, падышоў да нас пасля выступлення Валеры Сарока. Ідэя “гарадскога фальклора”,

казаў, яму падабаецца, а са строямі ўзяўся дапамагчы фінасава: мы закупілі матэрыялы, парабілі сабе касцюмы.

Калі ўжо й строі ў нас былі, Валеры Іларыёнавіч гурт не пакінуў — бо й сам родам з вёскі. Дапамагае нам праводзіць дабрачынныя канцэрты ў дамах састарэлых на Гомельшчыне: у Жыткавічах ды Тураве. Выступалі мы й на Свяце горада ў Давыд-Гарадку. А на Свята маці наш тэатр наведваў Дзіцячы дом закрытага тыпу — з салодкімі падарункамі, якія набыў пісьменнік, прадпрымальнік Валеры Сарока.

З такою важнаю падтрымкай нам цікава ўдзельнічаць штогод і ў святочных праграмах на Дзень горада: нас запрашае аддзел культуры Маскоўскага райадміністрацыі. Артысты маегаatory паехаць з праграмай, якую рыхтуем, і да землякоў-беларусаў замежжа. А было б цікава разам заспяваць: “Люблю наш край, старонку гэту, / Дзе я радзілася, расла...”! Можам

ВАСІЛЬ КУЛІКОУ

Мікола Котаў на Дні горада з туркменскімі студэнтамі

дасылаць гуртам супляменнікаў аўдыёзапісы народных песень, а таксама новых, з нашага рэпертуару: “Дранікі-бульбянікі”, “Матуліна хата”, “Наша вёска”, “Я не бачыў цябе...”, прыпеўкі “Слаўлю, Беларусь, цябе!”. А калі выедзем да каго ў гасці, то й майстар-клас па танцах даць зможам: досвед маем.

Сёння Тэатр фальклору “Матуліна хата” — гэта Кацярына Пяршлевіч, Зоя Швец, Рыгор Кляйко, Галіна Ягорава, Аляксандр Бойка, Аляксандр Драніч ды я,

першы ў гасці прыедзе. Такія сустрэчы неабходныя — каб ведаць, хто мы ёсць у свеце”.

А 10 верасня ўсе выканаўцы й творчыя калектывы беларусаў замежжа раз’ехаліся па рэгіёнах. Прымалі гасцей на Брэстчыне, Гомельшчыне, Гродзеншчыне, Віцебшчыне, Магілёўшчыне. Беларускі хор “Спадчына” з Неапаля патрапіў у Жыткавіцкі раён Гомельшчыны. І там, казала кіраўніца асацыяцыі “Bellarus” Таццяна Пумпулева, пачуцці-эмоцыі амаль што такой цяжкі. Кіраўніцтва раёна, зразумела, сустракала хлебам-соллю, артысты ж дарылі песні-танцы. Былі й экскурсіі па мясцовым прадпрыемстве, у старажытны горад Тураў... А пасля — канцэрт у Жыткавічах. Хор прывёз вялікую праграму: спявалі “Купалінку”, “Гаворка беларуская”, “Хлеб ды соль”. Кіраўніца калектыву італьянка Роза Мантана па-беларуску выканала песню “Бор” на словы Якуба Коласа. Кампазіцыя Таццяны Ляўскі і Алы Усачовай “Край мой” пра пачуцці тых, хто знаходзіцца далёка ад Радзімы, да слёз расчуліла гледачоў. Апошняй песняй-падарункам жыткаўчанам стала вядомая італьянская песня “Фінікулі-фінікула”.

Таццяна Пумпулева пасля фэсту затрымалася ў Беларусі. Наведала родных у Гомелі: там у яе жывуць маці ды чатыры пляменнікі з сем’ямі. З родным братам сустрэлася ў Жыткавічах: ён прыйшоў на канцэрт у мясцовым Доме культуры з арыгінальным падарункам: закатанымі баравічкамі. “Роднае паветра дапамагае, — прызнавалася мне па тэлефоне Таццяна. — Я ўжо дамовілася з дырэктарам Гомельскага дзіцячага тэатра лялек аб прыездзе да нас на гастролі ў Неапаль трупы актэраў. Яны прывязуць навагодні спектакль для дзяцей з Дзедам Марозам і Снягуркай, ляльчаную пастаноўку. Таццяна таксама лічыць, што Фэст мастацтваў беларусаў свету — вельмі важны: “Адкрываюцца новыя абшары, з’яўляецца шмат ідэй для працы, а родная зямля дае сілы і натхненне для іх ажыццяўлення”.

Мікола Котаў, харэограф, мастацкі кіраўнік Тэатра фальклору “Матуліна хата”

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

Рамантычнае неба Піцера

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

На якім жа гістарычным фоне варта разглядаць творчасць Антона Абрамовіча? У першай палове XIX стагоддзя рамантычнае мастацкае мысленне быццам пранізвала свядомасць прадстаўнікоў творчай інтэлігенцыі Еўропы, у тым ліку й Пецярбурга. Мы ведаем, што там пульсавала літаратурнае жыццё, і яго дамінантай быў Аляксандр Пушкін. Жыццё музычнае набірала моц: у Піцеры з поспехам праходзілі канцэрты слаўтай спявачкі Генрыеты Зонтаг. Ігра нарвежскага скрыпача Уле Буля выклікала фурор. Валадарыла й муза Ферэнца Ліста, публіка была зачараваная творами французскага кампазітара Гектара Берліоза. Ствараліся музычныя таварыствы. У 1843-м, напрыклад, узнікла Таварыства інструментальнай і вакальнай музыкі, кіраўніком аркестра ў якое быў запрошаны Аляксандр Даргамыжскі. Адкрываліся нотныя выдавецтвы, музычныя бібліятэкі ды кнігарні. У 1840-я ўжо квітнела творчасць М. Глінкі ды А. Даргамыжскага, пачыналі тварыць А. Сяроў і М. Балакіраў, неўтаймоўны У. Стасаў.

З архіўных матэрыялаў я даведаўся: вялікую ролю ў фарміраванні культурнага асяроддзя Пецярбурга адыгрываў тады й салон выдатнай польскай піяністкі ды кампазітаркі Марыі Шыманаўскай. Паклоннікамі яе таленту, дарэчы, былі Адам Міцкевіч і Аляксандр Пушкін. Пані Марыя напісала шмат фартэп’янных мініячур у стылі brillant, а таксама вакальных твораў на словы Ю. Нямцэвіча і А. Міцкевіча, якія часта выконваліся ў яе салоне і парыжскім салоне К. Сянкевіча — блізкага сябра сям’і Міцкевічаў. Пасля смерці Марыі (1831) пецярбургскі салон вяла яе дачка Гэлена (у

Антон Абрамовіч

замужжы Малейскай). У сваім доме яна прымала многіх знакамітых кампазітараў і выканаўцаў — выхадцаў з зямель даўняй Рэчы Паспалітай. Дапамагала ім ладзіць канцэрты. Часта інфармавала Адама і Цэліну Міцкевічаў, якія ў той час жылі ў Парыжы, пра музычнае жыццё, дасылала ім новыя нотныя выданні, нават запрашэнні разам з канцэртнымі праграмамі. У ліставанні з сястрою Цэлінай Гэлена часта падымала розныя музычныя праблемы й заўсёды жадала атрымаць новыя звесткі пра слаўтых кампазітараў і выканаўцаў Еўропы. Вось фрагмент ліста Цэліны Міцкевіч ад 19 чэрвеня 1851 г.: “Пытаеш мяне, дарагая Гэлена, ці добра мы ведалі Фрыдэрыка Шапэна, ці не навучаў ён каго-небудзь з нашых дзяцей? Вымушана табе прызнацца, што ніхто з іх не выказвае вялікіх талентаў у музыцы... Папрашу цябе, мая Гэлена, ці не магла бы ты

Будынак Расійскай Нацыянальнай бібліятэкі ў Санкт-Пецярбурзе

атрымаць аўтограф для майго збору ў нашага вялікага кампазітара Станіслава Манюшкі? Песні, якія ты нам прыслала — проста цуд і яны сапраўды нацыянальныя — гэта вялікая будучыня нацыянальнай музыкі. Адам [Міцкевіч] вельмі ўважліва слухае яго творы...”

Да месца будзе тут сказаць: многія таленты з былой Рэчы Паспалітай пасля яе трох вядомых падзелаў мелі дачыненні з культурай Пецярбурга дый аселі настала ў сталіцы Расійскай імперыі. У канцы 1820-х, напрыклад, у Пецярбурзе ўдасканальваў свае веды паэт і фалькларыст Аляксандр Ходзька. З 1831-га там жыві і працаваў ураджэнец горада Прапойска (цяпер Слаўгарад, на Магілёўшчыне) Іван Грыгаровіч — гісторык і археограф, аўтар прац “Беларускі архіў старажытных грамад” і “Перапіска пап з расійскімі гасударамі...”

З Прапойска ж паходзіў і кампазітар Восіп Антонавіч Казлоўскі, які пакінуў бачны след у музычным і тэатральным жыцці Пецярбурга. Ён — аўтар слаўтага гімна кацярынінскай эпохі “Гром победы, раздавайся!”, многіх музычна-тэатральных, аркестравых, камерных твораў. У архівах Расійскай Нацыянальнай бібліятэкі захоўваецца рукапісны паднасны экзэмпляр ягонай кантаты “Te Deum Laudamus” (“Хвала табе, Божа!”). Партытура напісана ў 1815-м ў гонар пераможнага завяршэння вайны з Напалеонам і павінна была выконвацца для ўдзельнікаў Венскага кангрэса, ды ўпершыню твор прагучаў толькі ў 1826 годзе: пад час каранакцыі Мікалая I. У пецярбургскіх газетах “Северный архив” і “Северная пчела” выступаў з публікацыямі журналіст Восіп Сянкоўскі (псеўданім Барон Брамбеус). Ён яшчэ ў Віленскім

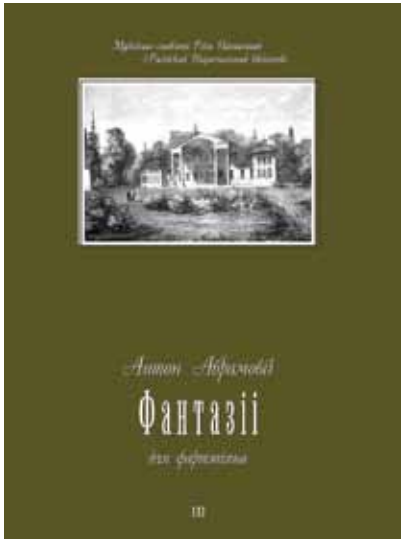
універсітэце пад уплывам І. Лявелева і Я. Снядэцкага захапіўся гісторыяй ды арыенталістыкай, быў паліглотам, а ў канцы жыцця займаўся астраноміяй і музыкай. Ураджэнец Вільні, кампазітар Віктар Кажынскі — аўтар уверцюр, хароў, антрактаў, твораў для фартэп’яна — з 1845 года займаў пасаду капельмайстра Александрынскага тэатра.

Вядома ў Беларусі й творчасць пісьменніка й мыслара Яна Баршчэўскага: яго называюць адным з пачынальнікаў новай беларускай літаратуры, ягоны твор “Шляхціц Завальня” вывучаецца ў школе. А з 1840 па 1844 гады ён выдаваў у Пецярбурзе штогадовы альманах “Niezabudka”, які выходзіў дзякуючы дапамозе сяброў літаратурнага гуртка: выхадцаў з Віцебшчыны. Сябрамі ж гуртка, яго карэспандэнтамі былі: журналіст і крытык Рамуальд Падбярэскі; літаратуразнаўца і гісторык Юльян Барташэвіч; мастакі-браты Рудольф і Казімір Жукоўскія; пісьменнікі Вінцэнт Рэут, Тадэвуш Лада-Заблоцкі, Аляксандр Гроза, Станіслаў Аўгуст Ляховіч, Аляксандр Грот-Спасоўскі... Сярод самых блізкіх сяброў Яна Баршчэўскага быў паэт Гаўдэнтэ Шапялевіч. Нізкі ягоных польскіх вершаў і праявілі творы друкаваліся ў альманаху. Гурток, дарэчы, меў добрыя стасункі з украінскім паэтам Тарасам Шаўчэнкам. Цікава, што ў сярэдзіне 1840-х Баршчэўскі па запрашэнні пісьменніка Г. Жавускага і крытыка М. Грабоўскага пераехаў на Валыншчыну — у горад Чуднаў, там пасяліўся ў доме Ю. Жавускай, дзе пазней жыў і вядомы мастак Напалеон Орда.

Вось у такім асяроддзі сталела муза кампазітара, піяніста і педагога Антона Абрамовіча. Ягоны лёс быў падобны да лёсаў многіх суайчыннікаў, якія ў складаны для Рэчы Паспалітай час змаглі рэалізаваць таленты толькі па-за яе межамі. Антон Абрамовіч (1810 — пасля 1856) нарадзіўся ў Віцебскім павеце ў сям’і збяднелага шляхціча, музыканта Івана Васільевіча. Дзед кампазітара Васіль у апошняй трэці XVIII ст. прадаў маёнтка Бабыліна (Полацкае ваяводства), і род стаў беспамесным. Сям’я ж уся была му-

зыкальна адоранаю. У сямейным спісе ўказвалася, што, акрамя Івана Васільевіча, і абодва яго сыны, Антон ды Іван, — музыкі. Навучаўся музыцы будучы кампазітар у бацькі. Пасля 1832 года (у 1831-м было паўстанне...) выехаў у Пецярбург. Пісаў творы для фартэп’яна, першы опус, які выдаў, — “Фантазія” (Ges-dur). У хуткім часе ён заваяваў прызнанне і як піяніст. Актыўна займаўся канцэртнай дзейнасцю. Яго віртуозная ігра атрымала высокую ацэнку пецярбургскіх музычных крытыкаў, а метады навучання заваяваў вялікую папулярнасць.

У 1846-м Антон Абрамовіч абагуліў свой педагагічны вопыт у працы “Школа для фартэп’яна”. Пры браце-кампазітары жылі й дзве яго сястры, якія таксама мелі музычныя здольнасці. Як сцвярджае гісторык Генадзь Кісялёў, у пятым томе альманаха “Niezabudka” за 1844 год, апрача мазуркі Антона Абрамовіча, апублікаваны мазуркі й яго сёстры.

Трэці сшытак з серыі нотных выданняў

На вершы Яна Баршчэўскага кампазітар напісаў раманы “Дзеванька”, “Гарэліца”, “Дуда”. Упершыню тыя вершы былі надрукаваны ў 1843 годзе ў часопісе “Rocznik literacki” на беларускай мове. Увогуле ж Антон Абрамовіч быў цесна звязаны з гуртком Яна Баршчэўскага. Асаблівае значэнне надаваў вывучэнню народнай творчасці, цаніў у фальклору першародную прыгажосць. І хто ведае, можа менавіта фальклорна-

Герб роду Абрамовічаў

этнаграфічны нарыс Рамуальда Падбярэскага “Беларускае вяселле” й даў штуршок кампазітару да напісання аднайменнай праграмай васьмічасткавай фартэп’янай сюіты.

У Пецярбурзе Антон Абрамовіч напісаў для фартэп’яна “Шэсць характарыстычных п’ес” (Адвага, Таямнічасць, Рамантызм, Ажыўленне, Меланхолія, Вяселосць), фантазію “Падзенне Карса”, Вальс, Польшку, Сігнальную кадрылю, Галоп, якія былі выдадзены ў 1856 годзе “в пользу раненых при защите Севастополя чинов Сухопутных войск, также семейств убитых и умерших от ран”. Для дзяцей кампазітар стварыў цыкл “Шэсць пор года”.

Вялікай увагі заслугоўваюць яго “Фантазіі” для фартэп’яна ў стылі brillant. А творы тыя знайшоў я ў сховішчах Расійскай Нацыянальнай бібліятэкі ў Санкт-Пецярбурзе. Сама ж назва жанру “фантазія” па сутнасці сваёй не можа мець нейкай сувязі з пазамузычнымі ўяўленнямі. Скажам, для напісання інструментальнай балады крыніцаю натхнення магла б стаць літаратурная балада. У інструментальнай жа фантазіі на першы план выступаюць чыста музычныя элементы імпровізацыйнасці й бравурнасці, якія ў сваю чаргу даюць свабоду ў пабудове формы твора. У творах такога жанру выкарыстоўваліся й народныя мелодыі (Ф. Шапэн. Фантазія на польскай тэмы, ор. 13). Асаблівай папулярнасцю карысталіся шыкоўныя фантазіі на тэмы опер і вакальных твораў. Такая й “Вялікая фантазія” (cistoll) Антона Абрамовіча, напісаная на тэму Аляксандра Варламава. Твор мае і другую назву: “Падзенне Карса”. Танцавальны рытм полькі выкарыстаны ў яго “Фантазіі” (A-dur). Дарэчы, той танец у 30-я гады XIX стагоддзя сярод пецярбургцаў быў надзвычай папулярны.

У згаданым вучэбна-метадычным дапаможніку “Школа для фартэп’яна” ёсць і першы опус кампазітара Антона Абрамовіча — “Фантазія” (Ges-dur), прысвечаны Александрыне дэ Пенскі. Пра выканальніцкую трактоўку твораў, іх канцэртнае ўвасабленне вось што гаворыць цудоўны музыкант, прафесар Ігар Алоўнікаў: “Мастацкі эффект пры інтэрпрэтацыі гэтых п’ес залежыць не столькі ад літаральнага выканання рэмарак, колькі ад творчай ініцыятывы й спасціжэння піяністам чароўнасці гэтага стылю, што патрабуе лірызму, імпровізацыйнасці ды свецкай назмушанасці ў манеры выканання”.

Яўген Паплаўскі, кампазітар

Даведка ГР. Кампазітар Яўген Паплаўскі ў 2008 годзе сумесна з Расійскай Нацыянальнай бібліятэкай і Польскім інстытутам у Санкт-Пецярбурзе заснаваў серыю нотных выданняў “Музычная спадчына Рэчы Паспалітай з Расійскай Нацыянальнай бібліятэкі”. Свет пабачылі ўжо 12 сшыткаў серыі.

РАЗАМ

Сяброўскі дыялог

Размовы на Кансультатыўным саўце па справах беларусаў замежжа становяцца ўсё больш канкрэтнымі ды канструктыўнымі

Кацярына Мядзведская

Веча дыяспары — так называюць яшчэ Кансультатыўны савет па справах беларусаў замежжа пры Міністэрстве замежных спраў. З розных краін раз на год збіраюцца на Бацькаўшчыне разам актывісты дыяспары: парадзіца, абмяняцца досведам, падзяліцца ідэямі-прапановамі. Тры гады МЗС ладзіць такія рады, і яны ўжо сталі каштоўнай пляцоўкаю для кантактаў паміж прадстаўнікамі дзяржавы й дыяспары. Прычым кожнае з пасяджэнняў, заўважаю, мае свае адметнасці, душэўныя, запамінальныя моманты. Вось і трэцяя мінская сустрэча пачалася не ў МЗС, а пры рэчцы Свіслачы, ля Траецкага прадмесця: там, у цэнтры сталіцы, адкрылі памятны знак “Беларусам замежжа”. Кампазіцыя ў выглядзе кола, перавітага ручніком, сімвалізуе, паводле народных павер’яў, вечны рух наперад, ход самога жыцця. Да таго ж аўтары, доктар архітэктуры, прафесар Армэн Сардары і скульптар, лаўрэат Дзяржпрэміі Беларусі Аляксандр Фінскі, такім чынам вырашылі нагадаць пра нялёгі шлях сыноў і дачок Беларусі, якія па розных прычынах адарваліся-выехалі з яе, ды збераглі ў сэрцах любоў да Бацькаўшчыны.

І для ўраджэнкі Віцебска, заслужанай артысткі Кыргызкай Рэспублікі Юліі Руцкай адкрыццё памятнага знака — важная падзея. Прызналася, што мае моцнае пачуццё этнічнай прыналежнасці да Беларусі: “Гэта вельмі хвалюе: на такой вялікай адлегласці Радзіма памятае пра цябе, ганарыцца...” А старшыня Савета

Уладзімір Макей адказвае на пытанні журналістаў

рэгіянальнай грамадскай арганізацыі “Нацыянальна-культурная аўтаномія “Беларусы Масквы” Аксана Солапава заўважыла: Беларусь — першая краіна ў свеце, якая ўшанавала такім знакам сваіх супляменнікаў за мяжой. На што Міністр замежных спраў Уладзімір Макей адказаў: “Калі гэта так, то Беларусь, магчыма, закладвае вельмі добрую сусветную традыцыю”.

Дарэчы, у такім сяброўскім дыялогу й праходзіла сёлетняе вечнае дыяспары. І кожнаму з удзельнікаў, а іх было 35 чалавек з 19 краін, было што сказаць, занатаваць, на нешта звярнуць увагу. Напрыклад, кіраўніца суполкі “Родныя карані” з Арменіі

Ірына Пагасян заклапочана: як перадаць народныя традыцыі, культурныя каштоўнасці беларусаў тым, хто нарадзіўся і выхоўваецца ўдалечыні ад зямлі продкаў? І прапануе праводзіць у Беларусі моладзевы фест беларусаў свету. Гэта, упэўнена Ірына, стане добрым стымулам для хлопцаў і дзяўчат, каб і далей вывучалі мову, культуру, традыцыі этнічнай радзімы. І яшчэ для вучняў беларускіх нядзельных школ у розных краінах Ірына прапануе праводзіць у інтэрнэце сумесныя відэаўрокі, брыфінгі, круглыя сталы, конкурсы і алімпіяды.

Старшыня Германска-беларускай грамадскай ініцыятывы

“Belarus Forum”, дактарант Рурскага ўніверсітэта Дзмітры Раманоўскі на пасяджэнні КС быў упершыню. Расказваў пра дзейнасць суполкі, пра тыя культурныя, навуковыя, адукацыйныя мерапрыемствы, што праводзяць аднадумцы. Сам Дзмітры — гісторык, шмат гадоў даследуе гісторыю эканамічных стасункаў між Беларуссю і Германіяй. Упэўнены: Германія — адзін з галоўных ганцлёмых партнёраў нашай краіны ў Заходняй Еўропе. Але як павялічыць экспарт беларускай прадукцыі? Ён лічыць: беларускім вытворцам варта даваць больш інфармацыі пра свае тавары на замежных мовах,

Памятны знак на набярэжнай Свіслачы

смялей выкарыстоўваць сучасныя IT-тэхналогіі, новыя рэкламныя хады. “Многія беларускія тавары па якасці не саступаюць нямецкім, некаторыя — яшчэ лепшыя, — упэўнены Дзмітры, — ды ў Германіі пра іх мала хто ведае”. Ідэю збірацца беларусам з розных краін на Кансультатыўным саўце ў МЗС ён лічыць вельмі карыснаю: на ім людзі дзеляцца досведам, напрацоўкамі. Так і ўмацоўваюцца сувязі паміж краінамі.

Душэўным святкам назваў сёлетні свой візіт у Мінск старшыня Беларускага грамадска-культурнага таварыства ў Польшчы Ян Сычэўскі. Беларусь для яго — самая мілая і важная дзяржава ў свеце. Таму й надаецца столькі ўвагі ў беларускіх суполках Польшчы выхаванню нашых маладых супляменнікаў — у беларускіх традыцыях. “Калі ж мы не будзем прывіваць дзецям любоў да роднай мовы, культуры, літаратуры, песень, то праз некаторы час перастанем існаваць як нацыя на Беларускай земле”, — упэўнены Ян Янавіч. А сустрэчы ў МЗС, лічыць ён, спрыяюць інтэграцыі беларусаў у свеце: “Мы гаворым як пра нашы поспехі, дасягненні, так і акрэсліваем праблемы. Бачым, каму што трэба паправіць, каму дапамагчы”.

Пра тое, што беларусам з розных краін трэба адзін аднаго чуць і вучыцца працаваць супольна, казаў і Міністр замежных спраў Уладзімір Макей: “Кансультатыўны савет набірае моц, размовы становяцца больш канкрэтнымі. Атрымліваецца сапраўдны дыялог паміж дыяспарай і дзяржавай. І ў гэтым поспех: мы рухаемся адзін аднаму насустрэчу”.

ТАЛЕНТЫ З ДЫЯСПАРЫ

Кішынёў і Вячаслаў

Іван Ждановіч

Вядомы беларускі мастак, які даўно жыве ў Малдове, выяўляе мелодыі паўднёвага горада ў сонечных фарбах

Лета м бачыліся ў Мінску з Вячаславам Ігнаценкам, сябрам рэдакцыі: быў на З’ездзе беларусаў свету. Пагулялі над Свіслаччу, а ў Парку Горкага трапілі нават пад цёплы дождж. Паказваў мастак свае эскізы ды замалёўкі, якія робіць, бадай, штодня. Велізарная калекцыя. Пастаянны творчы пошук. Натхнёная працавітасць заслужоўвае вялікай павагі. Прызнаваўся: з такіх нарыхтовак нешта скарыстоўвае і ў карцінах.

Нядаўна Вячаслаў напісаў у рэдакцыю: у яго — чарговая вы-

става, якую сабраў за два дні. Дарэчы, з рукою загіпсаванаю, якую на вернісажы схаваў за кветкі. Маленькі подзвіг у імя мастацтва... Дададзім канкрэтыкі: выстава “Мелодыя горада” мастака з Падняпроўя, з беларускай Лоеўшчыны Вячаслава Ігнаценкі працуе ў кішынёўскім Доме нацыянальнасцяў. Там, дарэчы, і Бюро міжэтнічных адносін Малдовы. А зладжана выстава да 26-х угодкаў незалежнасці Рэспублікі Малдовы. Раней, у дакладнае Вячаслаў, да святочнай даты выставы рабілі балгары, гагаузы, габрэі, расіяне, украінцы — мастакі розных нацыянальнасцяў, што жывуць там... Сёлета далі слова й беларусы.

Якую, думаў, зрабіць экспазіцыю, каб тое цікава было кожнаму глядачу, незалежна ад сацыяльнага статусу

Вячаслаў Ігнаценка на вернісажы “Мелодыя горада”

ды ўзросту? Хацелася паказаць, што напісана як у Беларусі, так і ў Малдове: глядач змог бы параўноўваць пейзажы абедзвюх краін. І, дарэчы, тое Вячаславу лёгка б далоса: з сёлетняй паездкі на Бацькаўшчыну ён прывёз і новыя эцюды. Аднак, падумаўшы, спыніўся на выявах малдаўскай сталіцы: усю ўвагу на гэты раз скіраваў на горад Кішынёў.

Экспануюцца 19 твораў. Іх, патлумачыў аўтар, напісаў з натуры за апошнія чатыры гады ў старой частцы горада, у розныя поры года. Некаторыя з твораў: “Бэз на Ільінскай”, “Цёплы вецер”, “Пасля дажджу”, “Альтанка. Над возерам”, “Асенні сон”. Што ж, заўсёды

цікава паглядзець пад іншымі ракурсам, і з іншым мастакоўскім досведам на звычайны “гарадскія карціны”. Вячаслаў згадвае, як на адной з ягоных выстаў малдаўскі мастак Дзмітры Пейчаў з гумарам казаў: “Вось прыехаў да нас беларус, каб паказаць, як трэба пісаць Кішынёў. І ў Вячаслава — добра атрымліваецца!” Пэўна ж, працы мастака беларускай школы вылучаюцца колерам, малюнкам, стылістыкай. Яны не падобныя да прац мастакоў малдаўскіх, якія пішуць Кішынёў. Цяпер жыхары й госці горада могуць пабачыць і пачуць ягоныя мелодыі такімі, якімі пачуў-пабачыў беларус Вячаслаў Ігнаценка.

ВЕСТКІ

З Брэста паклікаў Нальчык

Алесь Мурочак

У міжнароднай летняй школе ў Нальчыку паўдзельнічалі студэнты з Брэста

Кіраўнік суполкі “Сябры” з Нальчыка Павел Сідарук паведаміў у рэдакцыю: пры падтрымцы фонду “Русскі мир” у Кабардзіна-Балкарскім дзяржуніверсітэце імя Х.М. Бярбекава прайшла Міжнародная летняя школа “Карані дружбы нашых народаў — у нашай гісторыі”. У другі раз у занятках паўдзельнічалі студэнты Брэсцкага дзяржуніверсітэта імя А. С. Пушкіна, Тбіліскага дзяржуніверсітэта імя І. Джавахашвілі, студэнты і школьнікі Кабардзіна-Балкары. Фармат школы — гэта лекцыі, вечарыны рускай паэзіі, рускай народнай песні, конкурсы сачыненняў, трэнінгі, дыскусіі.

Удзельнікі школы наведалі Музей гісторыі імя А. С. Пушкіна ў станіцы Екацярынаградскай, Лермантаўскія мясціны на Каўказскіх Мінеральных Водах і месца яго дуэлі пад Пяцігорскам. У рабоце школы паўдзельнічала і суполка “Сябры”: яе стварылі беларусы КБР.